

N: 2 (97).¹

NYASTE

1839.

FREJA

Fredagen den 6 December.

En denna Tidning pröfver för att se, i Stockholm med 6 Rg. 22 Å. Banka för hela bebyggelsen, och 3 Rg. 22 Å. för halfvet. I Lundströms utöfningar Professions- och Frelösa. Bland utöfningar löfde halfvet Tidning och Fredag, kl. 6 o. m.

ANMÄLAN.

Fria utkommer hädanefter i det utvidgade format, som detta nummer utvisar.

Redaktionen, hvaribland flera af Fäderneslandets värderade Litteratörer inträddt, vill med uppmärksamhet följa allt viktigt, som tilldrager sig så i politiskt, som litterärt hänseende. För Riksdagsnotiser och hvad som dermed äger gemenskap, skall i möjligaste mån och tydlighet göras redo. Särskildt om förlopp af händelser, som förtjennar upmärksamhet, och i såk afhanthärd något till Fäderneslandets gagn, kan dessutom här finnas tillfälle att nämna sig, äfven om dess åsigter icke skulle öfverensstämma med Redaktionen egna.

Den 6 December.

Hvad fröjd och gottman i all naturen!
Klebriskt delar den sig till djuren!
Och fröjd och fröjd är, som på på, på,
Af par förjämning bragar sig,
Ja, själven lusten häftigt kännes.
Det är ja också den Guds dennes:
En klocka, som grann rann opp,
Framträdde kortigt vår framtids hopp!
Ty Nöjesdags bänkas dagen —
Det just kan göra en enda i natten.

Men tidens taler och andra ord:
På, Åttensbladet uti vår Nord
Som liden unge kröp fram i ljuset
På denna dag, och bland oss i gruset
Tills dato utåta i 8 är —
Vad nu som följt framt det gör.

Må sådana Goliath oss vinnit,
Om ordet ut på det bann fukt.

Och konjunktur i lusten dra,
Att alla "puffar" och bättre än!
I detta hoppet vi väga skicka
Med sagde storhet vår lilla flicka.
Och så hon alltså så gör,
Bli hennes "färdig" henne för!

O, fyg då, Freja! till ditt val
Fortuna följ dig back i hyl,
Så i hult, som i bråk och grull!

Freja och Riksdagsnotiser
till de veta- Tidningarna.

Plömsenig verksamhet för ett gemensamt mål samt enighet och samdrägt emellan de tre skriftebladen och den fraktion af Adels, som hvarken föppet utträtt af Hofvets berömd eller i tyglet går till hands med en understödd Hofopposition, är villkorat för ett godt resultat af Riksdagen. Men för att nationens förhoppningar på ett sådant resultat icke skola svikna, torde enighet, samdrägt och planmässig handling för samma mål, icke vara mindre nödiga ibland den fria pressens organer. Redaktionen af Freja har därför ansett för en pligt mot det Allmänna, att föppet framställa sin operationsplan och det mål, för hvilket Red. kommer verka under Riksdagen, — en operationsplan och ett mål, som, efter hvad Red. med visst blinder, gillas af flera sjelfständiga och skilda Representationer — och att med det samma afven lika föppet till de veta- Tidningarna ställa den frågan, hvarida Freja-kritikerna kan påstås denna önskan. Upplysning i denna punkt skulle säkerligen icke vara af mindre nytta för Allmänheten, som då bestämdt visste hvad den af Tidningarna hade ett värde, än för dessa sjelfva.

Om Riksdagens hofredliga, eller emellan enligt 107 §:n Regeringsformen mot samtliga Statsrådsledamöter och Föredragande, ingen undantagen, samt allt hvad derut ingår, för att det en sådan emellan skola göras, tyckes tydlighet redan fullkomligt enighet såda bland pressens organ.

Men inga nya Ridderhus-medeltid, och framför allt inga N. eller, Frelösa och Skugghuset i de afgränsade ställen; ingen fortsättning af adelsståndet under nya namn och figurer; ingen partiellitet för vesterstättigheterna på Carlsholm, lika så "lit som för vesterstättigheterna i teatre skolebyggen. Utan denna fortsättning skulle en sammanfattning efter 107 §:n tjena till icke och vara fullkomligt meningslös. Nationen måste erhålla en regering, som verkligen är det drifkraften, ett ten förmår utöfna en moralisk auktoritet öfver sinnessen, en regering, hvilken icke blott har kraft att hålla de materiella tvångsorden i sin hand, utan som afven är förmål för folkets värde och förtroende, hvarligen en regering, sammansatt af män, lika alltså skilda för integritet, karaktärsfästhet och fosterlandssinn, som utmärks genom erkänd öfverlägenhet i duglighet och förmåga. Men denna fortsättning kan icke uppfyllas, utan att afställning af verklig förtroende iaktas i hvarsejden, ty nationens största moraliska och intellektuella superioriteter, de män, som kanske ensamma äro utmärckta samhällets ställning vinner, äro ibland de skriftebladen till sinnsanden. För blinda är och ej, att i sin Reg. f., om den skriftebladen förtroende rätt att iaktas i Konungens Rådhus, eller tvett i den förtroende från den fria Statsföretagningen iaktas, vunder förtroende och det behöf till en tvettens verklighet. Ingen avställning af Adels; ingen vedergränsning mot dessamma för dess behöfning i tvett i af de skriftebladen; men iaktas och ett litte fortroende iaktas af de ordnade fria tvettens omgivning och samhällsengångsbarnens högsta tvett. Blott så alla, rätt är den skriftebladen förtroende, liksom vid som, och derför kan ges fruktansvärd och ej för det hela någon tvett. I dessa punkter är Freja öfverlägenhet tvett och tvett, och tvett tvett, att de veta- Tidningarna hvar vill tvett sig till tvett och tvett.

J. V. Snellman var en aktiv medarbetare i »Freja» under sin vistelse i Sverige. Bilden visar första sidan av det nummer i vilket hans första bidrag till tidningen ingick.

22 HEGEL VID FYRISÅN.

Freja n:o 97 6.XII 1839

Det är och har varit något hos Sveriges litterära tidningar och tidskrifter eget, att de, när helst en föranledning funnits att nämna Hegels namn, farit ut mot den torra dialektiken, rationalismen, det egoistiska och likväl all individualitet, jemte all kristendom förstörande uti hans lära. Skandia, Litteraturföreningens tidning, Eos hafva under egiden af mer eller mindre betydande namnteckningar visat sitt öfvermodiga mod i slika fördömmelsebragder. Sjelfva Upsalas och Sveriges stora G. har icke tvekat att härutinnan föregå med sitt exempel;¹ ehuru konsekvent af den, som en gång för alla förklarar Filosofien för bankrutt. Deremot får den för saken intresserade söka länge nog, för att hos dessa kritikens ordförande finna något liknande en kritik öfver Hegelska spekulati- 10
ons läror. Och hvaruti består denna, der den förekommer? Jo, uti ett upptagande på måfå, af hvad man kallar systemets »resultater», och ett godtyckligt svagt och besinningslöst resonnerande öfver desamma. Ref. känner åtminstone intet enda försök, att ifrån sjelfva systemets ståndpunkt bedömma detsamma.

Hvarifrån är då det käcka fördömmandet hemma? Jo, gunstige läsare, ifrån Tyskland. Det har derföre redan i sig sjelft fullkomlig auktoritet och måste väl vinna i vikt och värde genom att komma Svenska allmänheten tillhanda direkte öfver Upsala, hvarest Hegels system är så noga känt och pröfvadt. I Tyskland äro nemligen icke blott filosofer och teologer, utan, med undantag af naturvetenskapernas bearbetare, alla vetenskapsmän i allmänhet i afseende å den Hegelska spekulati- 20
onen delade i tvenne bestämdt skiljda partier.² Det ena utgöres af dem, som *studerat* Hegels system, det andra af dem, hvilka om detsamma äga antingen alls ingen eller en högst ringa kännedom. Hvad är nu naturligare, än att detta sistnämnda parti fördömmar Hegel, och att hvar och en, som för godt köp vill hafva ett ord med i laget, sluter sig till detsamma. Men man ser äfven af våra domare i filosofien män (t. ex. *Weisse*) citerade, om hvilka det heter: att de varit Hegelianer, men numera insett systemets förstörande tendens och öfvergifvit Hegelska skolan. Dessa äro de män, om hvilka Michelet säger: »de, som icke kunnat genomtränga skalet och njuta af den innersta kärnan, vilja dock icke se sin möda förspild, utan bjuda till att i filosofien föra ordet; men då systemets sanna betydelse för dem förblifvit ett okänt land, nödgas de, så godt sådant låter sig göra, fylla bristen med sina egna godtyckliga förutsättningar.» Att *Weisse* tillhör denna klass af Hegelianer, är intet tvifvel underkastadt. Det låter lätt ur hans skrifter bevisa sig, att han t. ex. icke förmått penetrera Hegels logik i dess kärnpunkt, läran om Begreppet. Fichte d. y., en annan koryfé för det nämnda, fördömande partiet, har väl också på sitt sätt af Hegelska theser och resonnemanger på fri hand, i Schellingianernas manér, lappat ihop ett filosofiskt system; men dess ringa sammanhållning är ett tillräckligt bevis uppå, huru litet han känt och förmått pröfva de materialier, af hvilka detsamma är uppfördt. 30
40

I Sverige har man väl icke följt dessa föregångare nog i spåren, för att uppbygga egna systemer, om icke i estetiken, men nöjet af det raska bedömmandet och fördömmandet har man icke kunnat neka sig. Vi skola 50

¹ Se en recension öfver Atterboms Studier till Filosofiens Historia och System uti Litteraturföreningens tidning för 1835.

² Att skolan äfven inom sig har skiljda fraktioner, ligger i sakens natur, men hör icke hit.

framdeles försöka att uppvisa, huru detta slagit ut för landets nuvarande kritiska talförare, Eos.

F—e.

23 HEGEL OCH EOS.

Freja n:o 98 10. XII 1839

10 Utan att vilja fästa oss vid sådana ur Tyska föregångare citerade kraftbitar, som följande: »Hegelska filosofiens högtidsdrägt har sonderfallit i trasor och öfvergått i mångas händer, men så brokiga dessa lumpor än äro, förslå de likväl icke alltid att betäcka nuditeterna»; skola vi hellre kasta ett pröfvande ögonkast på Eos egna, djupsinniga bedömmanden i ämnet.

Det mest utvecklade (ehuru i sanning ganska outveckladt) förekommer i en recension, uti N:o 43 för den 10 Maj. Det heter här att »Hegelska filosofien gjort anspråk på att vara Christendomens filosofi», men att detta anspråk från många håll »rönt stark gensägelse; och då *man* bland
20 mycket öfverensstämmande funnit mycket, som strider mot *en viss* uppfattning af Christendomen, *kanske* äfven ett och annat, som ej rätt låter förlika sig med dess sanna väsende, så har *man* påstått, att ingen filosofi vore för ett christligt tänkesätt farligare», o. s. v. Vi kunna icke afgöra om Rec. med dessa »*man*», »*en viss*», »*kanske*» velat uttrycka sin hofsamhet vid afgörandet öfver en sak af världshistorisk betydelse; men säkert är, att ingen lämpligare väg kan väljas, för att hos mängden väcka en helsosam fruktan för »tankens vådliga ansträngning», än en dylik halfhet och obestämdhet. Det ser väl ut som Rec. icke gerna velat taga dessa löst framkastade beskyllningar på sitt ansvar, emedan han för
30 deras sanning ingen måttstock ägt; men dock har han icke kunnat neka sig nöjet att åtminstone få antyda, huru ochristlige Hegel och alla hans anhängare troligen äro eller kunna vara. Likväl skulle man tycka att Rec. tryggt kunnat svärja, att Hegels uppfattning strider mot »*en viss*» uppfattning af Christendomen, t. ex. mot Mahomets. Rec. anför vidare: att en »*man*» tror sig finna en hufvudskiljaktighet »i den förmenta oförmågan hos det dialektiska tänkandet, att gifva en för hjerta och känsla tillfredsställande förklaring af idéerna Gud, Frihet, Odödlighet, hvilka i den enfaldiga Christendomen äga ett för hjertat värmande och för den religiösa känslan lugnande lif.» Har en sådan »*man*» funnits, som af det
40 »dialektiska tänkandet» fordrat en »*för hjerta och känsla tillfredsställande förklaring*» öfver Gud och odödlighet, så har *hans* religiösa känsla varit en lögn, ett sjelfbedrägeri. Den »religiösa känslan», den »enfaldiga Christendomen» begär inga förklaringar. För henne finnes ingen spekulation. Att den, som fordrar insigt, redan lemnat den blotta känslans ståndpunkt, är ett psykologiskt *abc*, hvarom minst Rec. af en psykologi borde låta erinra sig.

I det följande öfvergår Rec. med bortlemnande af det mångtydiga
50 *man*, till, såsom det synes, ett försvar för spekulationen i allmänhet, hvaraf således äfven den Hegelska torde få hugna sig. Vi frukta dock, att spekulationen icke finner sig lika belåten med detta försvar, som, författaren till den recenserade psykologien¹ måste finna sig smickrad af

¹ Att den klandrade otydligheten i denna psykologi måste vara särdeles stor, inses deraf, att Rec. af densamma lärt sig, huru den subjektiva anden är en »förmåga», icke *Process af veta och vilja*.